

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 37.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

РУСКО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

До душе, смешно, веома смешно!... Нудите ми двобој? Чему? Та међу нама је и онако двобој, вечити двобој, непрестана борба. Ја палим, ви гасите. Своје ћу терати све до краја. А престанем ли кад учити, престанем ли веровати да се свет може поправити, или ако огрешим душу своју нерадњом као каква баба, или ако махнем руком на све, купите ми малу пушку и рећи ћу вам: хвала!“

Узгредне су особе нацртане веома лепо: мати Његинина, помоћник редитељев, који је цело своје имање потрошио у позоришту и сад залаже свој сахат, да би само могао купити киту цвећа првој љубавници, коју обожава, увек пијани трагик, весели, али лукави трговчић: све то одаје мајстора.

У репертоару је био још други комад Островскога: „Дикарка“ (Дивљака). У њему је мало трагичнога, али тим више хумора. Писац нам износи борбу између старог и младог племићког нараштаја, борбу међу пређашњим „идеалистама“ и садашњим „материјалистама“. Али те идеалисте и реалисте особита су кова, а цена је те борбе љубав младе дивљаче. Идеалиста Ашметјев навикао се да не ради ништа, већ да троши новце у Паризу. Кад су се страсти у њему стишале, и кад је новце потрошио у блату париском, долази на своје добро к жени, коју је оставио на по године после свадбе и коју је тек кад и кад обилазио. Случајно се ту састаје с дивљакушом Варењком, којој је њезин отац Зубарјев, властелин старога кова, дао потпуну слободу, држећи се у васпитању правила, да је за девојке доста, ако умеју кувати чорбу и кашу, и ако поштују своје родитеље. Варја се страсно заљуби у Ашметјева

и прети, да ће скочити у воду или да ће отићи у бели свет. Што рекла, то и учинила. Још истога дана умакне с окорелим „материјалистом“ Малковим, с којим се већ пре тога добро познавала. Малков купује од Ашметјева последњу шуму, остатак од његовог добра, па узима Варју. Заљубљеном „идеалисти“, кад га и жена остави, не остаје друго већ да се врати од куд је и дошао и да се лати рада. Увиђа, да је сувишан: „Овде сам као трут међу пчелама. До душе те пчеле купе за сад мало меда, али већ се мичу, раде и почињу гонити тругове из кошнице“. Узгредне особе: чиновник Керчински, надути господичић из Петрограда, па заручник варењкин властелин Бојев, добричина и лењштина, а и сам отац варењкин својом комичношћу побуђују много смеха.

У исто доба с том комедијом (1881) издао је Островски заједно са Н. Соловјевим три друга комада: „Шчастљиви дењ“, (Сретан дан) „Женидба Бјелугина“, „На дорогје к дјелу“.

У тим глумама, чини се, као да су главне мисли биле Соловјеве, манира пак и карактеристика особа Островскога.

У „Сретном дану“ поштар Сандирев презадубљен је у политику и у мапе приликом турског рата, па се слабо брине, што му прети страшна ревизија из губернијске вароши, где су дознали, да поштар купи порез од коњских репова, да намеће данак мужицима, бије постиљона Михаленка и т. д. Иде генерал, али поштар не уређује својих списа, у велико узнемирен, што не може на мапи да нађе Мали Зворник. Његова жена мучи се с целим туцетом мале, разуздане деце, која пустоше суседне вртове. Велику јој бригу задају и не удате кћери: Ли-

почка, која ништа друго не уме него зевати од дуга времена и пећи изврсне пироге (нека врста келача), па свемоћна у кући Настјенка, која је готова да се уда ма за кога, само да не остане уседелица. На послетку ето генерала: страпан неред у свему — сигуран отпуст из службе. Настјенка заврти мозак најпре чиновнику Иванову, за тим генералу, а свршетак је, да се ревизија сврши добро: Иванов узима Настјенку, Нивин лекар Липочку, коју је био занемарио, пишући дисертације, а поштар нађе на мапи Мали Зворник. „Сретан дан“ сврши се на опште задовољство.

Велик је успех имала у своје време „Женидба Бјелугина“. Млади трговац Андрија Бјелугин, милионар, добра, поштена душа, страшно се заљуби у Јелену Кармину, кћер осиромашене аристократкиње, па јој понуди своју руку. Њој и матери чини се такав заручник смешна немогућност. Али Агашин, пријатељ андријин и јеленин, светује лепој девојци, да „испита своју савест“, па да купи себи своју срећу и његову љубав за ту жртву, т. ј. да узме Ан-

дрију с његовим милионима. Та, вели, живот је и онако комедија, а такав је муж цело благо. Радост бјелугинова нема краја. После свадбе пресели се у Москву и допушта жени, да ради што хоће. За мало почне му душу мучити сумња, што Агашин тако често долази у кућу, па кад Агашин не ће никако да изостане, науми, да се врати своме оцу у творницу, тим пре, што види, да и жена не мари за њега. Али у последњем часу Агашин напушта бјелугинову жену, бојећи се Бјелугина, ког познаје као човека од чврстога карактера, а домишљајући се, да остављена жена не ће имати доста новаца. Бјелугин прима радосно своју жену, осведочен, да ће стећи њезину љубав, као што је задобио њезино поштовање, јер Агашину није пошло за руком да јој уништи вољу, и ако јој је отровао разум, као што сама вели. Трговачки типови белугинових родитеља, а и сам Андрија, напртани су веома добро. Ти трговци као и њихов пријатељ творничар Сароматјев не спадају у „тамно царство“ Островскога.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Сеоска лола“. Позоришна игра с певањем у 3 чина. Написао Е. Тот. Превео и за српску позорницу удесио С. Дескашев. Музика од Д. Јенка.)

У дућком пуној кући даван је био у недељу 18. марта о. г. по други пут „Сеоска лола“. Приказу томе у недељу необичну је привлачну снагу дала околност, што је гђа *Марија Цветићка* са краљевског позоришта београдског у улози Јелке Чизмићеве први пут а за овај мах на позорницу као *позорницу* и последњи пут изашла пред овдашњу публику. Околност је та напунила и оне клупе, које у нормалним околностима недељом редовно зијају. Марија се Цветићка приказала као дистинговирана певачица са не додуше великим, али зато симпатичним и врло вешто употребљеним средствима, са гласом, ванредно zgodним за модулацију. И карактеристични купле Јенков са рефреном: „Певај, Јело, весело —“ и дует у трећем чину са „сеоском лолом“ умела је да задахне топлином и природном свежином. У другом је чину као уметак ђаво-

ласто-умиљато отпевала народну песму: „Пиј ми се винце —“ и добила с њоме лепога признања, које су јој неки код нас овде већ досадно познати пискачи и непозвани умиривачи силом хтели да окрње. У толико су више честитој певачици захвале дужни оне, по мњењу умиривача претеране ентузијасте, што је не осврћући се на ту тобоже меродавну опозицију поновила свој уметак. — *Глумица* Цветићка није нимало заостала иза *певачице* Цветићке. Мимични дар њен имали смо пре једно пет година прилике упознати с врло добре стране приликом приказа „Јелве, руске сиротице“ у београдском тада још књажевском позоришту, где је Цветићка била носилица насловне улоге. А и сад смо се уверили, да имамо посла са темељном, разборитом глумицом. Јелин је карактер скроз проучила и нарочито верно изражавала ону отворену, престоурдачну црту у нарави Јелиној; жена је Јела грешница, којој и нехотице прашташ, јер јој по свему видиш, да се забатргала по нужди, по лакоумној природи својој. Оно ördög adta, што је есенцијална особина Блахине Finom Rózi,

није се дало већ од искони пренети на Чизмићеву Јелу, не одговара дакле за то Цветићка.

Марковић је „Сеоског лолу“ певао одиста како ваља. Севдалски свој потпури у другом чину — овај пут и уз *сувише верну* пратњу циганску — обогатио је канда са неколико дометака. Но али и од *доброга* не треба *иремнога*, хоће да буде отужно. Чисто сумњам, да Марковић и знаде за бесцен-вредност блага тога, што му је у глау, иначе би био зацело већи „Кир Јања“ с њиме. Песме су му све биле пропраћене живим, једнодушним одобравањем, а и игри му се местилице није одрекло признање, а то треба да буде младоме глумцу подстрек на даљи рад. — На *Добриновићу* се видило, да му Крадић није првина, но за нас је Добриновић као Крадић био нов, јер је код првог приказа „Сеоског лолу“ ове године био замењен — јаком истина замењеном, али тек ипак *нега* није било — па су имали да пате живци нам под упливом нове дозе чисто Добриновићевског хумора. — И овога је приказа Л. Динићка изнела Босиљку топло, Л. Петровићева Ленку враголасто, а Барбарић Милана живо.

Г.

ПОЗОРИШТЕ.

(Стеван Дескашев) сада члан хрватске опере, а пре тога члан београдског народног позоришта, ступио је 15. (27.) марта о. г. на позорницу мађарског „дучког позоришта“ у Будим-Пешти у „Корневиљским звонама“ као гост. Готово сви листови мађарске престонице слажу се у томе, да у Дескашева није, до душе, јак тенорски глас, али да је умиљат, да га уме вешто употребити и да му је начин певања леп. Хвале му и добар изговор мађарски, нарочито у речитативима. Прилично се лако креће, па и с неком елеганцијом. Већ по том његовом првом изласку на мађарску позорницу готово све новине препоручују управи, да га ангажује.

* (Позориште на Цетињу.) Добровољно позоришно друштво на Цетињу наставило је свој рад приказавши „Пола вина, пола воде“, шаливу игру у 1 чину од К. Трифковића, и „Шарана“, шаливу игру у 1 чину, од Ј. Јовановића. О тој представи пише „Црногорка“ ово: „Успех наших почетника — дилетаната — превазишао је свако очекивање. Ова представа надмашила је знатно прве. Измена к бољему и допуна приметила се код свију лица, који су играли у пређашњим улогама, а на име у држању, кретању, дикцији, мимици, једном речи у свему. Причају о Демостену, — и ако ово срањивање није баш zgodно — да је од природе био муцав, имао кратко дисање, спољни изглед смешан, па је ипак челичном вољом победио све

тешкоће и постао најславнији говорник. Играчи добром вољом постигли су много. У осталом, нашој младежи, особито у овим крајевима, нити су нужна усиљавања налик на она, која је чинио поменути оратор, нити пак слава глумачка. Прво, што је од природе појмљива, а друго, што у српском народу нема довољно тражње и награде вештини у опште, и глумачкој најмање. Читаоци се сећају колико је глумаца у нас Срба умрло без коре хљеба и сахрањено на добровољне прилоге. Но доставити обитаоцима наше малене престонице, сиромашне у разноврсним упечатцима великосветске вароши, здраву поуку и корисну забаву — то могу наши својевољно рекрутирани, месни глумци, чему је најбољи доказ то, што су и ове преставе била заузета готово сва места нашег провизорног театра. Поред Његове Светлости наслеђеника и гђе Стане, мајке Њ. Височанства, могли су се видети у „ложама“ страни заступници: руски, турски, аустријски и наши виши чиновници. Многи од њих, који знају без сумње, шта су позоришта и театралне снаге, по свршетку претставе изражавали су једни потпуно задовољство, а други не мало чуђење.

У првом комаду удовицу играла је гђа Ј. С. Мартиновића добро, а неки веле најбоље. Гђа Перовића, као лукава собарица, поред тога што је добро научила своју улогу, требала је имати живљег и природнијег говора. Лазу Поповића г. Ковачевић, а његовог слугу Јована г. С. Мартиновић одиграли су лепо.

То се може рећи и о главним улогама у другом комаду „Шарану“, гђи Павловићки са добро погођеним оделом, подбочивањем и изговором живе, лукаве и симпатичне сељанке банаћанске, Пантине жене; о г. Н. Татару, свршеном препарандисти, коме не треба други „ајзлибан“ до својих нога, да пређе толики пут, да наивно, природно и слободно искаже љубав својој Савци, гђи Вукотићевој, а такође и о г. Ковачевићу. Овај у улози чика Панте, где он као сељак филозофа о првенству човека, који изумева „димшиће“, пише књиге и календаре и т. д. пред женом (жалосна јој мајка!) — био је изврстан, и ако његов танки младићски глас не звони баш натурално из уста старог банатског сељака. При крају игре, где чика Панта налази у земљи шарана (крапа), ког је његова жена Ана ту закопала и свикала сво село, направивши мужа лудим и тиме постигла своје, у чему и лежи најјача комика, та сцена није се могла најбоље извести, највише због тескоће бине.

„Зетски Дом“, коме је већ темељ закопан на погледу шпитаља, преставља у овом одношају много угодности.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

37. ПРЕСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 24. МАРТА 1884.

МАРИЈА СТУАРТОВА.

ЖАЛОСНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД Ф. ШИЛЕРА. С НЕМАЧКОГ.

О С О Б Е:

Краљица Јелисавета	Д. Ружићка.
Марија Стјуартова	М. ГРГУРОВА.
Гроф Лестер	Ружић.
Гроф Шрусбери	Лукић.
Барон Борли	Милосављевић.
Витез Палет	И. Станојевић.
Мортимер	ЦВЕТИЋ.
Ана Кенедијева	Ј. Добриновићка.
Белијевр	Барбарић.
Окељ	Динић.
Мелвил	Марковић.
Маргарита	Т. Лукићка.
Бургојин	Љ. Станојевић.
Паж	Рашић.

Краљичина стража, пажеви, ловци.

Г. МИЛКА ГРГУРОВА, члан краљевског српског народног позоришта у Београду, други и последњи пут као гост и г. МИЛОШ ЦВЕТИЋ, редитељ краљевског српског народног позоришта у Београду четврти и претпоследњи пут као гост.

У недељу 25. по други пут: „БИБЛИОТЕКАР“. Шаљива игра у 4 чина, написао Густав Мозер, превео Б. Галац. — Пре поласка позоришне дружине на пут *претпоследња представа*.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места задржати за ову представу, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдаље до 12 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.